

2 Cf. TdF: *gaugno tort* «visage de travers», *g. de-
vessado* «figure bouleversée», *Velay faire la gaugno*
«faire mauvaise mine». — 3 També *ganya* en l'acc.
‘última quaderna de proa’, a Val. *ganyota* (Escrig),
per la semblança que té amb la *ganya* del peix (V. 5
el gravat, BDC XII, 92), en cast. *gallón*, nom del
mateix derivat del cast. *agalla* ‘ganya’, que de pri-
mer fou *galla*. — 4 Així precisament defineix *ganya*
Morosi a l’Alguer (*Il Dialetto di Alghero*, 326). —
5 Potser també el rus *žabry* ‘ganyes, brànquies’ 10
podria encara entrar en aquesta vasta família, puix
que GA- indoeur. dóna ž en eslau. Però les aparen-
ces són més aviat d’un derivat de *žaba* ‘gripau’,
animal que respira per brànquies. Pel que fa a la
-b- oclusiva del fr. *jabot* ‘papada’, en canvi, no crec 15
que ens obligui a separar-lo del grup. La geminada
vv es converteix en -bb- més o menys pertot: CAVEA
> it. *gabbia*, cat. *gàbia*, ūwWILA > cat. *òbila* > òli-
ba, it. *abbja* HABEAT enfront d’*avere* etc. Des de
l’indoeur. GAŪOTA (GALTA) s’explica un derivat 20
GAUOT-TO-, i en aquest es concep el pas a -b-
de moltes maneres, entre elles aquesta geminada
GAŪŪOTTO- es compendria almenys com una propa-
gació de la geminació. — 6 Inacceptables les explica-
cions de l’accent que per això s’escarrassen a trobar 25
alguns. Dauzat (*Rom.* XLV, 253) invocant els oc.
mod. dialectals *pāu* PAVŌNEM, *pau(r)* PAVOREM: no
sols perquè això són formes de data recent i més o
menys localitzada, en contrast amb l’antic i gene-
ral *gāunbia*, sinó perquè ja estructuralment hem de 30
compendre que la reculada de l’accent de la vocal
final (cf. els noms de lloc lld. moderns en -a, -o
[cf. fr. -e] < -IANUM, -ANUM, com *St. Afrique* AFRI-
CANUS, o els ross. *Baó* > *Bou*, *paor* > *pòu*), no in-
dica que tal reculada es pugui produir al mig del 35
mot. Zauner postulava una amplifcació *GAUNEA
feta sobre la forma *gauna*, que seria resultat de la
síncope romànica, partint d’un *GAVĪNA: idea incon-
cebible per raons cronològiques, puix que la deri-
vació en -ĒA és un fet del llatí antic, que havia cessat 40
de produir-se uns quants segles abans que esdevin-
gués la síncope. — 7 Dubto molt que tingui gaire valor,
almenys etimològicament, la forma *gange* ‘bràn-
quia’, que usa repetidament un text francès medical,
escrit a Montpeller l’any 1505, i anotat per AntThom- 45
as (*Rom.* XLI, 73). Deu ser senzillament afrance-
sament (potser merament personal) de l’it. *gàngola*
‘glàndula’ i «quelle del collo che, gonfiato per ma-
lattia, vengono a suppurazione», i a les muntanyes
de Pistoia la «guanciola» del porc (Petr.) (dels quals 50
tornaré a parlar). En tot cas és inadmissible (i no
sols per la fonètica) que això vingui del gòt. WANGO
‘galta’ (al. *wange*), com suggerí Thomas i acceptaren
el REW, 9499 i Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, 378). —
8 En aquest aspecte les més difícils serien les ga- 55
llego-portugueses. La més corrent en portuguès *guel-
ra*, que arriba fins a un dels sis pobles del Límia es-
tudiats per Schneider (VKR XI, s. v., en els altres
hi ha *galras* en tres i *garlas* en dos, en part amb la g
apitxada, com a *h*, el fenomen tan estès a Galícia), 60

i un canvi de *rl* en *lr* és d’esperar (com *bulra* per
burla, *borla* > *bolra*). Es podria partir, doncs, de
garla allegant que en **ganla* < G(L)AN(DU)LA *nl* s’ha
via tornat *rl*, però ja no veig manera de justificar
aquest canvi de la *n* en un mot així en la fonètica
gallegoportuguesa (no som en occità, on hi ha fets
no ben iguals però comparables). Sembla inevitable
admetre encara algun altre encruement, probable-
ment amb GALLÜLA ‘petita cassanella’ (Plini, Vegeci,
Lucca *gallora* REW, 3675), que s’hi pogué barrejar
aplicant-se a les amígdales etc.; dissimilació de la
última -l- en aquestes condicions és normal, i el po-
ble pogué tenir la impressió, a causa de tals dissi-
milacions (cf. cat. *píndola* < PILLULA) que GALLULA
i GLANDULA eren tot u; si fem cas de G. de Diego
(RFE IX, 148) el cast. viejo *agállara* ‘cassanella de
roure’ és «agalla de pez» en alguns pobles burgales-
sos. Encara hi hauria, però, la *e* de la variant *guelra*,
que és la normal en portuguès, arriba com hem vist
a frec de Galícia pel Límia, i amb les consonants
invertides, *guerla* arribaria a Pontevedra (on en par-
la Sarmiento) i al leonès d’Hermisende (Krüger), i
aquesta *e* és més difícil. Havent-hi *á* en gallec i *é*
en portuguès es pot sospitar una pronúncia arabit-
zada (com la de *Tejo* TAGUS, *Beja* PACEM), però fa
escrúpol que arribi tan al Nord. En el DCEC, nota
1, suggereixo influència del cast. dial. *guilrio*/
guirlio, oc. *guerle* ‘guerxo’. Ens interessa això espe-
cialment perquè el mot és *greña* en judeoespanyol
(«agalla de pescado», Yahuda, MLWagner) en el
qual sembla combinar-se el cat. *ganya* amb la por-
tuguesa *guelra/garla*.

Ganyic, *ganyidar*, V. *ganyir* *Ganyija*, *ganyils*, *ga-
nyims*, *ganyips*, V. *ganya*

GANYIR, ant., del ll. GANNIRE ‘lladrat amb lladruccs
aguts i planyívols’, ‘udolar (la guineu)’. □ 1.ª doc.:
1507, Busa-N.

D’aquest verb tenim poca informació: els diccionaris
el recullen com antiquat (Belv., Lab. *InvLC*) o ja
no l’esmenten. Busa: «*ganyir* lo ca o rabosa: gannio;
g. contra altro: aggannio; *ganyir* o *dir* lo ca al rastre:
nictare; *ganyit*: gannitus», on només el que impri-
meixo en cursiva és un afegit o canvi fet a la traduc-
ció del diccionari castellà-llatí de Nebrija (1495); *AlcM*
(§§ 1, 2 i 3) el recull com a usat en el Maestrat, Tort.
i Val., i en dona una cita en Pascual Tirado. De tota
manera, els derivats evidents són bastants i ben vius.

DERIV.: *Ganyit* [Busa-N.], com a *ganyic* o *ganyit*
en el Conflent (*AlcM*) i amb cita d’AntCayrol, i GaGi-
rona l’usa per definir *ganyol* (infra). D’ací el derivat
ganyidar ross.: *InvLC* com a igual a *ganyir*, i de fet és
usual a Ross. i Conflent, i en frase proverbial: «als de
la Bastida / el ventre elzi *ganyida*, / als de Sant Mar-
çal / el ventre elzi fa mal» (recollit a Oms, 1960), on
uns entenen com ‘grinyolar, fer remor (els budells)’, i
d’altres, com ‘petar’ (almenys eufèmicament) i d’altres
alludint a la fam o pobresa d’aqueixos pobles. Cf.
bearn, i gc. *ganidà*, *ganitá* «glapir», *ganidè* «glapisse-